

Ινστιτούτο Φιλοσοφικών Ερευνών

www.philosophical-research.org

Απόστολος Πιερρής

Βραχύλογος

περί Καριών και Ουτιδαυών

για τους Ολυμπιακούς Αγώνες

και την Ολυμπιακή φλόγα

10 Απριλίου 2024

*Τίνοι τῶν πάρος, ὦ μάκαιρα Θήβα,
καλῶν επιχωρίων μάλιστα θυμὸν τεδὸν
εὐφρανας;*

...

*κῶμαζ' ἔπειτεν ἄδυμελεῖ σὺν ὕμνω
καὶ Στρεψιάδα· φέρει γὰρ Ἰσθμοῖ
νίκαν παγκρατίου, σθένει τ' ἔκπαγλος ιδεῖν τε μορ-
φάεις, ἄγει δ' ἀρετὰν οὐκ αἴσχιον φυᾶς.
φλέγεται δ' ἰοπλόκοισι Μοίσαις,*

[Ρωτάει ο Πίνδαρος την μακάρια πατρίδα του ποιο από τα όμορφα και σπουδαία γεγονότα του παρελθόντος μυθολογικού και ιστορικού χρόνου εύφραναν την καρδιά της περισσότερο.

Και μετά έναν επιβλητικό και μεγαλόπρεπο κατάλογο που περιλαμβάνει μεταξύ άλλων την ανάδειξη του Διονύσου, την γέννηση του Ηρακλή, την ιστορία του Κάδμου και των Σπαρτών, τον θρίαμβο στον πρώτο Θηβαϊκό πόλεμο, την αποφασιστική επικουρία στην προώθηση των Λακεδαιμονίων κατά Δελφικό χρησμό, - μετά τέτοια συνταρακτικά συμβάντα καλεί την Θήβα να γλεντήσει τώρα με τον ύμνο για την νίκη στα Ἴσθμια του παγκρατιαστή Στρεψιάδη, ενός από την εξιστορηθείσα θεία σειρά της αξιωσύνης, επί ίσοις ὅροις με τους λοιπούς κρίκους, - ενός νεαρού που είναι θαυμαστός στο σθένος, πανέμορφος στην όψη, με αριστεία ήθους που δεν είναι ασχημότερη από το σωματικό του κάλλος, που πυρπολείται με τους Μουσόληπτους ύμνους που του τραγουδάνε.].

Οι σύγχρονοι Ολυμπιακοί Αγώνες δεν έχουν καμιά ουσιαστική σχέση με τους Αρχαίους. Το λεγόμενο Ολυμπιακό Ιδεώδες δεν είναι παρά μια απλοϊκή (αυτ)απάτη, μια αόριστη, κενή φαντασίωση.

Όπως μάλιστα οι Νεωτερικοί έχουν εξελιχθεί τις τελευταίες δεκαετίες, το προφανές εξ αρχής ανοικείο έχει καταστεί διαδηλότερο.

Οι Ελληνικοί Ολυμπιακοί αγώνες δεν ήσαν απλά σπουδαίο και μεγάλο αθλητικό γεγονός, ούτε μόνο ένα πανηγύρι αθλητισμού. **Αλλά συνιστούσαν την εμφανή έκφραση της ουσίας του πολιτισμικού Ελληνισμού.**

Συστήθηκαν και καθορίστηκαν από την Δωρική και Κουρητική πνοή, - από την Λυκούργεια Σπάρτη και την (Οζύλεια) Αιτωλική Ηλεία. Η έναρξή τους ορίζει την κοινή Ελληνική Ιδέα στον Δωρικό άξονά της.

Οι αθλητικοί Αγώνες είναι ιεροί. Όχι εξωτερικά και περιστασιακά, αλλά εσωτερικά και θεμελιακά. **Αποτελούν την χαρακτηριστική λατρευτική ανθρωπινή στάση κατά την νέα Ολυμπιακή θρησκευτικότητα.**

Πέρα από τα προσφορές στην Γη της Χθόνιας Γονιμότητας και τις αιματηρές θυσίες στον Ουράνιο Κύριο των Δυνάμεων, το πνεύμα της καινής αποκάλυψης, ο νέος, καινούριος και νεαρός, Κούρος θεός, απαιτεί από τον πιστό την προσφορά και θυσία εαυτού εις εικόνα εκείνου. Ολύμπια σημαίνουν την επί-δειξη τελειότητας μορφής (κάλλος) με επιλεγμένες ενέργειες ανάδειξής της (αθλήματα), χωρίς πρακτικό αποτέλεσμα στην μέριμνα του χρόνου. Ο αγώνας αριστείας αστραποβολεί την Μορφή του αθλητή στο καλλισθενικό φως της τελειότητάς της, - και έτσι συντελείται η **Επιφάνεια του Αιγλήτη Απόλλωνα. Ο κούρος γίνεται άγαλμα του Κούρου.** Γι αυτό η παντελής γυμνότητα. Και για αυτό ο περιορισμός των αθλητικών δράσεων στις λίγες ωρισμένες που κατά την φύση τους συντείνουν στην επίτευξη μορφολογικής τελειότητας, και τανάπαλιν την φανερώνουν.

Η κλασική αντίθεση του καλού και του χρηστικού, του «τέλους» και του μέσου για κάποιο πρακτικό σκοπό, η απομάκρυνση από την μέριμνα για τις ανάγκες του χρόνου και στους τρεις πυλώνες τους, την συνέχιση του είδους, την επιβίωση και τον ζωτικό χώρο ασφάλειας, **η ιερή αφιέρωση στο φως της τελειότητας που είναι το κάλλος της μορφής**, (το υποκείμενο βίωμα που έκανε στην άλλη περίοδο του Ελληνισμού τους ασκητές να είναι οι αθλητές του Χριστού), - σηματοδοτείται από σειρά ιδιαίτερων πρακτικών στους Ολυμπιακούς Αγώνες.

Η σκληρή προοριματική σαρανταήμερος δοκιμασία των αθλητών στην φλεγόμενη από τα θερινά καύματα Κοίλη Ήλιδα μεσούντος του καλοκαιριού, με ελεύθερα επιτασσόμενες από τους κριτές διαφορετικές αλληλουχίες γυμναστικών ασκήσεων, -

η προηγούμενη εννεάμηνος αγνεία τους από γενετήσιας ομιλίας, --

η απουσία γυναικών από τους αγώνες (όχι μόνο από τους αγωνιζόμενους αλλά και από τους θεατές), και το ιερό κατά την διάρκεια των αγώνων, πλην της ιέρειας της Δήμητρας Χαμόνης (Γης), ---

η αναφορά ακόμη και σε κατάλογο Ολυμπιονικών νικητή το 468 π. Χ. στην πάλη παιδων από την Παρρασία της Αρκαδίας ως «κάλλιστου» (πλην των συνεχών ποιητικών και λόγιων υμνολογικών μνείων «θεοεικλών» μεταξύ ηρώων και αθλητών και νέων), ----

τα πάντα συγκλίνουν στην επισήμανση της ουσίας των Ολυμπίων, ότι η λατρεία του αγωνιστικά επιδεικνυόμενου κάλλους της μορφής αποτελεί τον ιδιοχαρακτήρα της νέας θρησκευτικότητας και πολιτισμικής ταυτότητας γιατί αισθητοποιεί την ανακτορεία της τελειότητας της φύσης ως οδού θέωσης.

Μοιάζουμε στους θεούς, τα αδέρφια μας από την ίδια Μητέρα, παρά την απόλυτη διαφορά μας στην δύναμη, με το κάλλος του σώματος και την σοφία του πνεύματος, τραγουδά επιβλητικά ο Πίνδαρος. Κάλλος και αλήθεια, η ίδια ακτινοβολούσα τελειότητα μορφής, χωρισμένη στα δύο σε εμάς από την ανάγκη του χρόνου. Ο Απόλλων είναι πάγκαλος πρωθήβης και πάνσοφος αιώνια. Και ο νέος θεός όντως πρωτάνευσε σε αθανάτους και θνητούς όπως προγνώστηκε από τη Δήλο στον Ομηρικό Ύμνο. Ο Ζευσ πήρε την θέση της Ήρας στην Ολυμπία και ο Απόλλων του επέβαλλε την Μορφή

του. Ο Πατήρ ωμοιώθηκε προς τον Υιό, και ο κεραυνός έλαβε την μορφή άνθους (και στα νομίσματα της Ηλιδος).

Κι έτσι ο νέος που έχει το ερατόν άνθος της ήβης στην τελειότητά του, που έχει το κάλλος της σωματικής μορφής, και που το περιθάλλει ως υπέρτατη αξία στην συμπεριφορά του και ως «τέλος» της ύπαρξης, τιμώντας το και αιδούμενος να το προσβάλλει όπου το βρίσκει σε σώμα ή πνεύμα, τρίτον δε ανδραγαθήσει ιερή αθλητική νικηφορία, - αυτός έχει φθάσει στα όρια της ανθρωπίνης φύσης στην γειτονία του θείου, όντας μέσα στον χρόνο άνοιξε τις πύλες της αιωνιότητας.

Μεγαλειωδώς ψέλνει το νόημα ο Πίνδαρος για τον Αιγινήτη παγκρατιαστή Αριστοκλείδη του Αριστοφάνη:

εί δ' έων καλός έρδων τ' έοικότα μορφᾷ

άνορέαις υπεράταις επέβα

παῖς Άριστοφάνεος, ούκέτι πρόσω

άβάταν άλα κίωνων ύπερ Ηρακλέος περᾶν εύμαρές,

ήρωσ θεός άς έθηκε ναυτιλίας έσχάτας

μάρτυρας κλυτούς.

*

Στους σύγχρονους παρονόματους Ολυμπιακούς, αντί της πρωτανείας του Απόλλωνα βασιλεύει η δυναστεία της ασχήμιας, - σαν τις παράταιρες και συχνά ανώφελες Ικεσίες που αργά υστεροχρονισμένες ακολουθούν αρχική θεοβλάβεια από την Άτη. Οι Λιτές είναι που φωνασκούν, στον Όμηρο,

χωλαί τε ρυσαί τε παραβλώπές τ' όφθαλμώ

Η κυριαρχία της αμορφίας είναι η αντίθεση του Ελληνικού βιώματος που άνδρωσε το θαύμα της Μορφής του κάλλους, το Σωτήριον και τον λυτρωμό του ανθρώπου από την ματαιότητα της ύπαρξης.

Και κυριαρχεί πια η ασχήμια στους νεωτερικούς Ολυμπιακούς στα πάντα πλην των κλασικών αθλημάτων.

Γιατί έχουν σαν κατευθυντήρια αρχή αντί της επί-δειξης τελειότητας την από-δειξη ικανότητας. Η μορφολογική τελειότητα είναι φυσικά ωρισμένη, ενώ η δεξιότητα, αποσυνδεδεμένη από το κάλλος, είναι αόριστη και απατηλή, βραβεύει την ατέλεια και την χειροτέρευση.

Ωστε λοιπόν αφού κατήντησε έτσι, να συμπεριληφθεί στα Ολυμπιακά αθλήματα και εορτή Απομύια, ποιος θα σκοτώσει τις περισσότερες μύγες με τα χέρια του σε τακτό χρόνο και ωρισμένο χώρο. Προηγούμενο αποτελεί η θυσία στον Απομύιο Δία αρχικά από τον ίδιο τον Ηρακλή που τον ενοχλούσαν οι πολλές μύγες, παχειές και ενεργές μεσοκαλόκαιρο στην περίλοφη Ολυμπία. (Ανάλογα ετελείτο η πρόθυση προς τον ήρωα Μυίαγρο στην Αλίφηρα). Και εκείνοι μεν θυσίαζαν. **Οι νεωτερικοί δε να κάνουν αγώνα δεξιότητας.**

Η παράταιρη ασχήμια οδηγεί στο πνευματικό παράταιρο, στο σφάλμα και στο ψεύδος. Γιατί αλήθεια είναι η ομορφιά του πνεύματος και σωστό το αρμονικό, και ορθό το καλλίστευμα.

Και έτσι συναντούμε στους νεωτερικούς Ολυμπιακούς σειρά επιδεινούμενων σφαλμάτων.

Μέγιστο η υιοθέτηση πληθώρας αγωνισμάτων περί ικανοτήτων ατέλειας και όχι ενεργειών τελειότητας, όπως προέλαβα.

Και περαιτέρω. Αφή φλόγας δεν υπήρχε στην αρχαιότητα. Φως είναι η τελειότητα της μορφής, που αστράφτει στους γυμνικούς αγώνες, και στους ιππικούς και μουσικούς που καθορίζονται με την ίδια αρχή. Γι αυτό ο Απόλλων δεν είναι ο Ήλιος. Φως κατακλύζει την Ολυμπία από την επιφάνεια του θεού στην αγωνιζόμενη και αριστεύουσα επίδειξη κάλλους.

Και ιέρειες του Δία και του Απόλλωνα; Άπαγε της ανωμαλίας! Ο νόμος της ομοιότητας κρατεί παντού. Ο θεός θέλει την εικόνα του. Ο κάλλιστος παις ήταν ενιαύσιος ιερέυς του Ισμηνίου Απόλλωνα στην Θήβα. Ταιριάζουν χοροί παιδων για τον Απόλλωνα όπως στις Γυμνοπαιδιές, και παρθένων κορών για την Άρτεμη. Πρωθιέρεια και ιέρειες να πρωτοστατούν στην μυσταγωγία της έναρξης, όταν μάλιστα στην θήλεια απαγορευόταν γενικά επί ποινή φρικτού θανάτου η παρουσία καν στη Άλτη κατά τα Ολύμπια!

Την επίκληση της πρωθιέρειας αφήνω κοκκινίζοντας ασχολίαστη, ανώνυμη, ανύπαρκτη.

Και αφή φλόγας στον βωμό του ναού της Ήρας; Και όχι στο μέγα και περιβόητο τότε βωμό του Διός, φτιαγμένο από την στάχτη των ιερών και με νερό του Αλφειού, που προϋπήρχε εστία των θυσιαστικών λατρειών του Ολύμπιου και πολύ πριν τον ναό του, και ξέρουμε πού βρισκόταν. Πώς γίνεται και σφάλλουν συστηματικά, και όχι τυχαία, αν δεν τους μωραίνει θεόθεν η Άτη εις προφάνεια αλλοτριώσης;

Και πώς καλύτερα να σχεδιασθεί πορεία του Ολυμπιακού φωτός παρά περνώντας από μέρη γνωστής τέλεσης γυμνικών αγώνων εις θεία λατρεία ακόμη και προολυμπιακών θεοτήτων ή άλλους τόπους εξέχουσας παρουσία του Απολλώνιου πνεύματος; Αντ' αυτού ταραγμένη επιλογή τόπων, τυχαία ή, το χειρότερο, οθνείου νοήματος.

Και εσχατολογώντας για τον φετινό ενδυματολογικό καρναβαλισμό.

Στην κοπέλα που παριστάνει τον ιωνικό κίονα θέλεις να κόψεις ότι περισσεύει πάνω από το κιονόκρανο. Γιατί το κιονόκρανο είναι ακριβώς η κεφαλή του κίονα. Και αφού το θέλησαν έτσι, να κιονίσουν την ανθρώπινη μορφή, - όχι όπως οι αρχαϊκές Κόρες με την περίτεχνη και ενίοτε εξεζητημένη διακοσμητική κομψότητα του φορέματος και της στάσης, που πιάνει το πνεύμα της αρχιτεκτονικής μορφής αντίστοιχα του Ιωνικού κίονα, αλλά με παιδαριώδη ευθεία απομίμηση του δίκην καρναβαλικού δρωμένου, - τότε οι έλικες του κιονόκρανου θα έπρεπε να επίκεινται των μαστών ώστε μορφή σώματος και ενδύματος κατ' αυτό να συμπίπτουν. Τώρα το όλο είναι απλώς παράταιρη ασχήμια. Ακόμη ξέχασαν ότι ο Ιωνικός κίονας έχει πυκνότερες και βαθύτερες ραβδώσεις από τον Δωρικό. Άρα αρμόζει περισσότερο η πτυχολογία της άλλης κοπέλας στην φορεσιά της μασκαρεμένης σε Ιωνικό κίονα.

Και από πού ως πού Ιωνικός ρυθμός στην Δωρικώτατη Ολυμπία; Θόλος με Ιωνική κιονοστοιχία έγινε στην Ολυμπία από το Φίλιππο (και τον Μ. Αλέξανδρο) μετά την νίκη του και την Ελληνική καταστροφή στην Χαιρώνεια. Ο νεολογικός συμβολισμός του Φιλιππίου, και στο κυκλοτερές και στο ιωνικό, ήταν σαφής. Ο καινούριος σημαίνει κάτι ανάλογο, Ευρωπαϊσμό και το «ανήκομεν στην Δύση»;

Του αγοριού το ντύσιμο είναι γελοίο. Χιτώνας και ιμάτιο απειάλυπταν το γυμνασμένο σώμα, δεν το έκρυβαν. Τα πάντα απέβλεπαν στην επιφάνεια της τελειότητας με το κάλλος. Εδώ την πλαδαρή, κακοσχηματισμένη φανέλα δεν θα την φορούσε κανένας έφηβος υπερήφανος για την άνθιση του σώματος, το

στήσιμο και το περπάτημά του, ούτε σήμερα. Και η μπόλικη φούστα; Απότμημα κίονα και αυτή; Πού την εμπνεύστηκαν; Σε μουσεία δεν πάνε; Βιβλία με φωτογραφίες δεν έχουνε; Δέστε και απορήστε την αντίθεση μεταξύ των κνημών του νεαρού και του φορέματός του.

Και χρωματικά τι είναι αυτό πάλι; Την αρχαία και την Βυζαντινή αίσθηση του χρώματος δεν την βλέπουν; Ούτε η δημοτική παράδοση τους λέει τίποτα; Φορεσιές παραδοσιακές δεν έχουν δει;

Η ασχήμια προκαλεί καταιγισμό λαθών. Δεν διορθώνεται. Ανορθώνεται εκ βάθρων εις κάλλος. Και το σωστό έπεται. Άμα έχεις το φως της ομορφιάς δεν κάνεις λάθη.

Το νόημα των αυθεντικών ιερών Ολυμπιακών αγώνων.

Δεν θα έπρεπε να τους κάνουμε εμείς ξανά στην Ολυμπία, με απόλυτο σεβασμό στον χώρο και την πνοή του, αφήνοντας τους σύγχρονους δυτικούς Βάρβαρους να λένε ότι μας μιμούνται με τους δικούς τους; Αντί να προσπαθούμε να μιμηθούμε τους μιμητές εις δευτέραν απόπτωση από το πρωτότυπο;

*

[Σημείωμα:

Αναλυτική διαπραγμάτευση του θέματος των Ολυμπιακών αγώνων στην αρχαιότητα μπορείτε να βρείτε στις ακόλουθες κυρίως μελέτες μου (παραπέμπω στον ιστότοπο του Ινστιτούτου, τμήμα Research Projects, κατηγορία όπως σημειώνω):

- 1/ *Ο χαρακτήρας της Δωρικής Ταυτότητας του Ελληνισμού, VIII: Λυκούργος – Δωρικός «Κόσμος» Πόλης, Ποίησης και Άθλησης* (στις «Δωρικές Μελέτες»)
- 2/ *Η Αρχή και το Νόημα του Αγώνα – Λυκούργος και Τριτος* (στο «Σπάρτη και Ολυμπία»)
- 3/ *Το Γυναικείο Άβατο των Αγώνων και των Θυσιών* (όπου και το 2/)
- 4/ *Το Νόημα μιας Σχέσης Δωρικού Ελληνισμού* (όπου και το 2/)

5/ *Η Ιστορική Διάσταση: Απαρχές* (όπου και το 2/)

6/ *Ο Χαρακτήρας της Δωρικής Ταυτότητας του Ελληνισμού, XVIII: Ολυμπία, Ολύμπια Θρησκεία και η Μορφή του Απόλλωνα - Παράλληλοι Βίοι Ποίησης και Πλαστικής* (όπου και το 1/)

7/ *Η Χώρα του Αταίριαστος: Ολυμπιακά Αναθήματα* (στις «Ολυμπιακές μελέτες» και στα «Αταίριαστα»)].
